

Миронюк С.А.

УДК: 343.74

*ад'юнкта кафедри кримінального права та кримінології
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ НЕДОЦІЛЬНОСТІ І ГУМАНІЗАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА УМИСНЕ ЗНИЩЕННЯ АБО ПОШКОДЖЕННЯ МАЙНА

Економічні труднощі, тривалий спад виробництва, погіршення життєвого рівня громадян сприяють зростанню кількості вчинених злочинів. Одним із заходів боротьби із злочинністю є нормотворча діяльність, внаслідок чого було реформоване кримінальне законодавство і держава отримала у 2001 р. новий кримінальний закон. Його прийняття сприяло врегулюванню певних суспільних відносин, зокрема й у сфері кримінально-правової охорони права власності. На відміну від Кримінального кодексу 1960 р. [1], сучасне кримінальне законодавство не передбачає розподілу на злочини проти приватної, державної, колективної власності. Всі посягання на власність у Кримінальному кодексі України 2001 р. [2], об'єднані одним поняттям - "злочини проти власності", а їх предметом є "чуже майно".

Майну як предмету злочинів проти власності, пов'язаних з його знищенням або пошкодженням (ст. ст. 194-196 ККУ) притаманні певні особливості порівняно з предметом викрадення, привласнення, вимагання майна, завладіння ним шляхом шахрайства або зловживання службовою особою своїм службовим становищем (ст. ст. 185-187, 189-191 ККУ).

Предметом злочинів проти власності, пов'язаних з знищенням чи пошкодженням майна, може бути будь-яке чуже майно.

Однією із статей Особливої частини КК України, передбачено відповідальність за умисне знищення або пошкодження майна. На наш погляд ця норма потребує вдосконалення. Так, термінологічна конструкція "знищення або пошкодження" передбачає як вчинення

певного роду діяння, так і настання відповідних суспільно небезпечних наслідків. Наслідки мають обов'язковий характер, оскільки саме з їх настанням закон пов'язує момент закінчення злочину. За своєю конструкцією склад злочину, передбачений ст. 194 КК України є матеріальним. Ознакою його об'єктивної сторони є заподіяння великої матеріальної шкоди і причинний зв'язок між діянням і наслідками.

У той же час заподіяння великої матеріальної шкоди є кваліфікуючою ознакою, і її змістом охоплюється лише пряма дійсна шкода. І не дивлячись на те, що велика матеріальна шкода - поняття оціночне, шкода для визнання її великою має бути принаймні не меншою, ніж шкода, визначена великою в кримінальному законі (шкода, яка перевищує в 250 і більше разів неоподаткований мінімум доходів громадян на момент вчинення злочину). Таким чином поняття "шкода у великих розмірах", "особливо великий розмір шкоди", "загально небезпечний спосіб", "тяжкі наслідки", не визначені в кримінальному законодавстві, тому вони визначаються суддею, слідчим, органом дізнання за власним внутрішнім переконанням. Це, в свою чергу призводить до неоднозначного тлумачення кримінально-правових норм і виникнення помилок при кваліфікації суспільно небезпечних діянь.

Суди не приділяють достатньої уваги з'ясуванню способів знищення або пошкодження майна, направленості умислу винного і мотиву вчинення злочину.

Наприклад, деякі вчені, роз'яснюючи поняття "проникнення", зазначають "якщо в

результаті дій, спрямованих на проникнення до житла, іншого приміщення чи сховища, було знищено чи пошкоджено майно, то винний, за наявності для цього підстав, може додатково нести відповідальність ще й за ст. ст. 194 або 196 " [3]. Так кримінальна справа по факту викрадення чужого майна (ч. 1 ст. 185) може бути порушена, якщо шквда від діянь винного становить три неоподаткованих мінімумів доходів громадян, що на сьогоднішній день становить 600 грн., і злочин визнається закінченим з моменту протиправного вилучення майна, коли винна особа отримала реальну можливість розпорядитись чи користуватись ним, в іншому випадку слід кваліфікувати як замах на крадіжку. Якщо це замах на крадіжку з проникненням (ст. ст. 15, ч. 3 185), і викрадення майна не відбулось, але винна особа при проникненні пошкодила майно потерпілій особі на суму більше 600 грн., тобто спричинено матеріальну шквду потерпілому сума збитків може бути повернута винною особою лише в порядку цивільно-правового провадження.

Це пояснюється тим, що в рамках кримінальної справи у цивільному позові має бути відмовлено у зв'язку з тим, що відносно винної особи на досудовому слідстві має бути винесено рішення про відмову в порушенні кримінальної справи за ч. 1 ст. 194 КК України у зв'язку з тим, що сума збитку не є великою, і потерпілій особі потрібно додатково звертатись до суду, що спричиняє незручності усім учасникам процесу. Тобто, якщо особа знищила чи пошкодила чуже майно і матеріальні збитки не досягають великих розмірів (на сьогоднішній день 50000 грн.), то особа взагалі не буде притягуватись до кримінальної відповідальності.

З іншого боку, можна вимагати право на майно, але знищити чи пошкодити таке право неможливо. Але якщо майно пошкоджено - що визначає погіршення якості, зменшення цінності речі, або доведення речі на якийсь час у непридатній за її цільовим призначенням стан, або знищено - тобто

доведено до повної непридатності щодо його цільового призначення, і як наслідок майно перестає існувати або повністю втрачає свою цінність, кому вже потрібно це право на володіння. Чи потрібно буде потерпілій особі право на володіння меблями, які винна особа, що проникла в житло, задля крадіжки і не знайшовши достатньо для себе цінного, зі злості чи для розваги "потрощила вщент", знищила?

Сьогодні ми говоримо про кримінально-правову гуманізацію. На нашу думку гуманне ставлення до осіб, що скоїли злочини - це добре, з іншого боку у зв'язку з економічною нестабільністю, коли більша частина населення знаходиться за межею бідності - це розкіш. До того ж необхідно дати відповідь на запитання, хто більше потребує гуманного ставлення до себе? Особа, що скоїла злочин, чи особа, що потерпіла від злочину і злочинця. На нашу думку особа потерпає від злочину тричі: - по перше, при самому скоєнні відносно неї злочину, - по друге під час досудового слідства і розгляду справи в суді, коли потерпіла особа повинна ходити на виклики і переживати під час слідчих і судових дій цей злочин знову і знову, а також витратити час, і будемо відверті з собою, втрачаючи певні кошти, які особа могла заробити, і по третє - потерпілій - це платник податків, і за свої кошти, сплачуючи ці податки, годує і одягає того самого злочинця. Тепер ми можемо додати ще й четверте - від гуманізації.

Винна особа, проникаючи до помешкання потерпілої особи з метою викрадення майна, знищує майно, сума якого менша 250 неоподаткованих мінімумів, наприклад 5000 грн., (ч. 1 ст. 194) і викрадає майно, наприклад, на суму в 600 грн. (ч. 3 ст. 185). Злочинець не буде нести кримінальної відповідальності за умисне знищення майна, оскільки слідчим буде винесена постанова про відмову в порушенні кримінальної справи за ч. 1 ст. 194 ККУ, і як наслідок з кримінальною справою за ч. 3 ст. 185, не буде розглянуто цивільний позов про відшкодування матеріальної шквди за

знищене майно, адже цивільний позов у кримінальній справі - це позов на відшкодування матеріальних збитків нанесених злочинцем, за яким порушено кримінальну справу. Потерпілий, якщо схоче, повинен буде подавати цивільний позов, розгляд якого буде ускладнений, якщо винній особі за вироком суду буде призначено покарання у вигляді позбавлення волі, і етаповано до міста виконання покарання. Чи гуманно це по відношенню до потерпілого?

Нами було розглянуто лише одне із багатьох питань, що виникають при ґрунтовному аналізі цієї статті і ми сподіваємось на те, що нам вдалось привернути Вашу увагу до цієї проблеми.

Перелік використаної літератури:

1. Кримінальний кодекс України: затвердж. Законом від 28 груд. 1960 р.: Офіц. Текст із змінами та доп. За станом на 1 лют. 1993 р. - К.: Україна, 1993. - 183 с.
2. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. Упоряд. та передне слово: М.І. Мельник, М.І. Хавронюк / М.І. Хавронюк Категорії злочинів і санкції Особливої частини КК України: наукові дослідження та деякі висновки. За ред. М.І. Мельника. - К.: А.С.К., 2001. - 304 с.
3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України від 5 квітня 2001 року / За ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. - К.: Каннон, А.С.К., 2002. - 1104 с.

УДК: 351. 74 : 342. 72 (73)

Самотуза А.В.

*к.ю.н., начальник редакційно-видавничого відділу
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ*

ОСОБЛИВОСТІ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ ЩОДО ЗАХИСТУ ОСОБИСТИХ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ У США

Говорячи про нормативно-правову складову конституційно-правового механізму діяльності поліції, слід зазначити, що така діяльність має підпорядковуватись чітко визначеним правовим приписам, оскільки вона безпосередньо стосується найважливішої сфери життя суспільства й держави - захист прав і свобод людини. Щоб охарактеризувати

особливості нормативно-правового забезпечення діяльності поліції США щодо захисту особистих прав і свобод людини, необхідно насамперед визначитися з типом організації правоохоронної діяльності цієї країни, відштовхуючись від прийнятої на сьогодні класифікації поліцейських систем світу за таким критерієм, як їх організаційно-функціональна побудова.